

Journal of Recreation and Tourism Research

Journal homepage: www.jrtr.org
ISSN:2348-5321

BOŞ ZAMAN FAALİYETLERDE KÜLTÜREL KİMLİK OLGUSU, ÇİNGENE KÖKENLİ OLAN “CİNGANLAR /POŞALAR” ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA, ÇANKIRI ÖRNEĞİ

Gönül GÖKER^a

Ercan KARAÇAR^b

^aÇankırı Karatekin Üniversitesi, Ilgaz Turizm Otelcilik Yüksekokulu, Öğr. Gör. (gonul_goker@hotmail.com)

^bÇankırı Karatekin, Meslek Yüksek Okulu, Öğr. Gör. (ercan_karacar@hotmail.com)

ÖZET

Poşalar, çanak şeklini andıran bir coğrafi yapıya sahip Çankırı İli'nin tepe kısmında, şehrin en eski yerleşim yeri olan Alibey Mahallesi'nde topluca yaşarlar. Eğitim düzeyleri genelde düşüktür. Topluluğun asıl uğraş alanı ve geçim kaynağı ticarettir. Çingene Arastası olarak adlandırılan çarşıdaki dükkânların çoğu Poşalara aittir. Dükkânı olmayan vatandaşlardan bazıları da pazarda tavukçuluk yaparken, bazıları arabalarla gezerek halı, kilim ve çeyiz malzemeleri satar. Çankırı'da bohçacılık ve eleklelikle de tanınan grup, bugün bu işleri yapmayı bırakmak üzeredir. Yapılan çalışma ile boş zaman faaliyetlerinde kültürel kimlik olgusu üzerinde durularak, Çankırı'da yaşayan Çingene kökenli “Cingan ve ya Poşa” olarak adlandırılan vatandaşlar üzerinde nitel bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada 17 erkek, 12 kadın toplam 29 kişi ile görüşülmüştür. Görüşme tekniği yöntemi ile katılımcıların her birine toplam 11 adet soru sorulmuştur. Sorulara verilen cevaplar doğrultusunda Poşa'ların, maddi imkansızlıklar gibi sebeplerden dolayı diğer vatandaşlara oranla sosyal hayat ve boş zaman aktiviteleri içerisinde çok fazla olmadıkları tespit edilmiştir. Poşalar'ın geleneksel açıdan yapmış oldukları boş zaman aktivitelerinin ise akraba ziyaretleri ve düğünlerden ibaret olduğu ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelime: boş zaman, Çingenerler, Çankırı

CULTURAL IDENTITY IN THE CASE OF LEISURE, THE GYPSY ORIGIN "GYPSY/ POSHAS, "A RESEARCH ON FOR ÇANKIRI EXAMPLE ABSTRACT

Poshas are collectively live in the neighborhood of Ali Bey street which oldest settlement of city and at the top section of Çankırı which has a shape like a dish. Education levels are generally low level. Community's main occupation and source of income is trade area. Most of the shops in the gypsy called guilds center belongs to Poshas. While some of the citizens that don't have shops make poultry, others sell dowry, rugs and carpets as peddlers. Other groups who made bundles and sieve, now want to leave this job. In the case study, It has focused on leisure and cultural identity case and qualitative research was conducted for citizens who gypsy origin "Cinganor a Poshacalled". A total of 29 people were interviewed during the survey, including 17 men and 12 women. Interview technique method to each of the participants were asked 11 questions. In line with the answers given to questions, for reasons such as financial difficulties it was found to be much Poshas in social life and leisure activities compared to other citizens. It has been demonstrated that Poshas tradition ally activity in their leisure time that consists of visiting relative sand wedding.

Keywords: Lesiure, Gpyes, Cankırı

GİRİŞ

Boş zaman kavramı, bireylerin zorunlu olarak yaptıkları işler dışında arta kalan zaman ve ya insanın yapmak ve ya yapmamak istediği şeyleri özgürce tayin edebildiği fakat yapılan işin sorumluluğunu da üstlenebildiği zaman dilimidir (Karaküçük,1999:32).

Etnik kavramı, kendisinininkinden farklı bir kültürü olan ve daha büyük bir toplumda yaşayan farklı bir nüfus kategorisi olarak tanımlanmaktadır. Etnik gruplarise ; ortak bir kültür ve büyük bir toplumun içinde alt grup olarak var olmanın getirdiği kimlik duygusunu paylaşanlar olarak tanımlanır. Etnik bir sınıftır. Tüm biyolojik kültürel ve tarihi özellikleri kapsar. Bu yönüyle sadece genetik fiziki özellikleri kapsayan (siyah-beyaz gibi) ırk kelimesinden farklıdır. Bu sebeple BM’de 1950 ‘den itibaren ırk yerine etnisiteyi kullanmayı tercih etmiştir. Etnisite kimlik duygusu oluşturur. Bireyler etnik oluşum kaynağına göre kendilerini tanımlar.

Etnik gruplar açık bir şekilde bazı temel kültürel değerlere sahiptir. Bu kültürel değerlerin ortaya çıkarılması daha yaşanır ve paylaşılır olması önem taşır. Gelenek- görenekler, anadil, evlilik, aile birimi, doğum, ölüm, yemek, sanat, el işleri, oyun, spor, eğlence, dans, bayramlar, kutlamalar ve buna benzer açık veya kapalı alanda yapılan birçok aktivite kültürel değerler olarak ele alınır.

Osmanlı İmparatorluğundan ve öncesinden günümüze taşınmış çeşitli etnik ve dini grupların, Türkiye’de mevcut olan edebiyat, tarih, sanat, geleneksel sporlar gibi alanlarda etkisi ve katkısı görülmektedir. İç içe geçmiş ve olabildiğine zenginleşmiş bir kültür yaşanmaktadır.

Türkiye’de yaşayan farklı etnik ve inanç gruplarının kendi kimlikleriyle yaşamlarındaki zorluklar ve bu gruplara karşı takılan olumsuz tavırlar daha çok siyasal sorunları öne çıkarmış, boş zaman davranışlarının göz ardı edilmesine neden olmuştur.

Bu gruplar yaşam tarzları, inançları ve kimlikleriyle çeşitli araştırmalara konu olmaktadır. Ancak boş zaman davranışları veya rekreasyonel alışkanlıklarıyla ilgili yapılan çalışmalara rastlanılmamaktadır. Farklı etnik ve inanç gruplarının kendi kimlik ve inançlarıyla ilgili müzik, el sanatları, değişik uğraşlar, spor ve sanat, danslar, halk oyunları, ve eğlence çeşitleri bulunmaktadır. Bu aktivitelerin önemli bir kısmı folklorik-geleneksel, diğer bir kısmı ise toplumun diğer kesimleriyle ortak olarak oluşmuş aktivitelerdir. Her etnik ve inanç grubunun sahip oldukları “boş zaman” zenginlikleri araştırılmayı beklemektedir.

Bu etnik gruplar arasında yer alan Çingenerler, yüzyıllar boyunca dağınık bir şekilde, örgütsüz olarak göçebe yaşam tarzını sürdürmüşlerdir.

Çingenerin kökeni ve izledikleri göç yolları hakkında farklı iddialar bulunmaktadır. Bununla birlikte, 19. yüzyılda, Çingenerin Hint kökenli olduğu kanıtlanmıştır. Çingene sözcüğü, Hint toplumsal yapısını teşkil eden kast sisteminin en alt tabakasının müzisyen şarkıcıları olan Domlardan gelmektedir (Bozkurt 2006: 286:287).

Çingene Kavramı

Kavram olarak “*Hindistan’dan çıktıkları söylenen, dünyanın çeşitli yerlerinde yaşayan bir topluluk, Çingen, Kıpti, Roman*” olarak da adlandırılan halk topluluğudur” (www.tdk.gov.tr).

Akkaya (2011)’e göre, Çingenerler düşük ücretlerle, vasıfsız işlerde çalışan sosyal ve ekonomik yönden toplum içerisinde alt sınıf olarak nitelendirilebilen topluluktur. Diğer bir tanıma göre Çingenerler, toplumun çoğunluk olarak genel kabul gördüğü kültür ve sınıftan oluşan insanlar tarafından “hor görülen” gruplardır (sf. 123). Roman (2013)’e göre Çingenerler farklı statü ve kendilerine has marjinal yapıları ile toplum içerisinde ön yargı ile yaklaşılacak ve sıklıkla önemsenmeyen kişilerdir (sf.717).

Fraser (2005)’e göre Çingenerler, “*İngiltere’ye 16. yüzyıl başlarında gelen, o dönemde Mısırlı oldukları düşünülen, Hint kökenli gezgin bir ırkın üyesi (Kendilerine Roman derler). Esmer tenli ve siyah saçlıdır. Geçim kaynaklarının arasında sepetçilik, falcılık, at satıcılığı vs. vardır ve göçebe yaşayış tarzlarından dolayı şüphe duyulan insanlar olmuşlardır. Dilleri (Romani), çeşitli Avrupa dillerinden gelen kelimelerle karışmış, Hintçe’ nin fazlasıyla bozulmuş bir lehçesidir* (sf.11).

Genel olarak kaynaklar incelendiğinde Çingenerler, bugünün Rom, Dom ve Lomları, Hindistan’dan 6. yüzyılda dağılarak üç gruba ayrıldılar. İlk grup Orta Doğu’da Arap ve Farslara gönüllü hizmette bulundu, ikinci grup köle olarak satıldı ve üçüncü grup ise Hindistan’a geri döndü. 14-15. Yüzyıllara gelindiğinde demircilik gibiişlerde çalışmak için Avrupa’ya göçtüler (Kenrick 2007: 38). Bu dönemlerde başka kültür ve dillerle etkileşim içine girdiler. Ama bu onları ilişki kurdukları kültüre tamamen dönüştürecek kadar uzun süreli olmadı.

Orta Asya’lılar Çingenerleri Dom olarak adlandırırken Ermenistan’da ise Lom’a dönüşmüştür. Daha sonra Yunanistan’da Rom olarak adlandırılmışlardır ve bütün dünyada bu isimle tanınmıştır. (Soravia 1984: 21-22). Bu konuda farklı bir görüşe sahip olan Marsh ise 11. Yüzyılda Romanlardan ayrılan kısım batıya doğru ilerlemedi aksine Anadolu’nun doğusunda kalmış olduğunu iddia etmektedir (2008: 23).

Türkiye’de Çingenerler

Çingenerin genel olarak tarihe bakıldığında tam olarak nerden geldiklerine dair bir bilgi bulunmamaktadır. Çingenerler, Asseo (2007) ‘ye

göre, 15. yy'in sonunda, Avrupa'ya gelmişlerdir. Kendilerini "Bohemyalılar", "Çiganlar" ve ya "Zigeuner" olarak adlandırmaktadırlar (sf.13).

Daha önceki araştırmalara bakıldığında Dünyada yaklaşık olarak altmış kadar Çingene boyu olduğu söylenmektedir. Bununla birlikte Çingenelerin ayrıldığı gruplar bazı farklı isimlerle ifade edilmektedir: Banjara, Gaduliya Lahor ve Nathi, Luri, Gurbeti, ArlijeLovar, Gopt ve Kardelaş, Lovar, Tamar ve Gopt kelimelerinin Hintçeden geldiğini ortaya koymaktadır (Şal, 2009: 9).

Çingenelerin Türk toplumu ile olan ilişkilerine bakıldığında, Selçuklu dönemine kadar uzanan bir geçmişe rastlanmaktadır. Çingeneler, Hindistan'dan binlerce yıl önce ayrılarak, İran, Türkiye ve Ermenistan üzerinden Avrupa'ya ulaşmışlardır. Osmanlı imparatorluğu içerisindeki Çingenelerin en çok yoğunlaştığı meslek alanları, demircilik ve müzisyenlik olmuştur. Bunun yanı sıra, tenekeci, nalbant, kılıç ustası, kuyumcu, bıçakçı, ayakkabıcı, tımarcı, elekçi ve kasaplıktır. Cumhuriyet döneminde ise Lozan anlaşması ile yapılan nüfus mübadelesi uyarınca, göç eden Türk göçmenleri ile birlikte büyük bir Çingene nüfusu Türkiye'ye gelmiştir. Türkiye'ye gelen mübadele göçmenleri, Edirne, Balıkesir, İstanbul, Bursa, Kırklareli, Samsun, Kocaeli, Niğde, İzmir ve Manisa'ya daha yoğun olarak yerleştirilmişlerdir Günümüzde Çingeneler (Romlar) Ege, Marmara ve Trakya bölgelerinde yoğun olarak yaşamaktadırlar (Kolukırık, 2009: 11-12-13).

Marsh (2008)'e göre, Türkiye Çingeneleri, 1920 ve 1930'lu yıllarda daha güvenli bir ortamda yaşamak için Türkiye'ye sığınmışlardır. 1570'lerde, I. Elizabeth döneminde İngiliz Çingenelerinin, "serseriler, dilenciler ve sahte Mısırlılara" karşı çıkarılan sert yasaların altında ezilerek, Osmanlı'ya sığındıkları yolunda da söylentiler olmaktadır (sf.20).

İzmir Romanlar Derneği Sorun Başlıkları Raporu (2013)'na göre " Ülkemizde 3 ila 4 milyon arasında bir Roman nüfus yaşamaktadır. Roman çalıştayları sonrası Romanlardan sorumlu koordinatör Bakan Sayın Faruk Çelik'in 81 ilde yaptığı araştırma sonrası 66 ilde Romanların yoğun olarak yaşadığı tespit edilmiştir. Bu araştırma sadece Roman adı altında yapılmış olmakla birlikte kendini farklı tanımlar ile ifade eden (Dom, Lom, Mitrip, Karaçi, Elekçi, Aşık, Poşavb...), toplamda 6 – 8 milyon aralığında Çingene nüfusu vardır" şeklinde Türkiye'deki yaklaşık Roman (Çingene) nüfusu hakkında bilgi verilmiştir.

Türkiye'de Romanların Durumu Türkiye'de Çalışma ve İnsana Yakışır İş Koşulları Sorunları Raporu (2010)'na göre, "Türkiye'de bulunan Roman gruplarının çeşitliliği Rom, Dom ve Lom gruplarından kaynaklanmaktadır. Romanların

büyük kısmı Batı Anadolu ve Trakya'da yaşarken, Dom grubu genel olarak Güney Doğu Anadolu'da, Lom grubu ise Türkiye'nin doğusunda yaşamaktadır. Kesin verilerin eksik olduğu ortamda, Roman nüfusunun yarım milyon ila 5 milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir." şeklinde bilgi verilmektedir (sf.4).

Türkiye'de yaşayan Çingenelerin sayısı konusunda resmi bir rakam bulunmamaktadır. Farklı kaynaklarda 500 bin ile 2 milyon arasında değişen rakamlar verilmektedir. Yine tahminlere göre 20 bin Çingene halen göçebe olarak yaşamını sürdürmektedir. Yaklaşık 100 bin Çingene nüfus kaydının olmadığı tahmin edilmektedir. Türkçede Çingeneler, yaşadıkları yöreye bağlı olarak Çingene sözcüğünün versiyonları olan çeşitli isimlerle anılırlar. Bunlardan bazıları şunlardır: Çingen, Cingen, Cingan, Çingan, Çingân, Cingan, Çincane ve Cingane. Bunun haricinde kullanılan bazı yöresel isimler şunlardır:

- Cono (Adana)
- Roman (İzmir)
- Şopar (Tekirdağ, Kırklareli)
- Cingan (Bolu, Kastamonu, Çankırı, Sinop, Çorum, Afyon, Ankara, Kırşehir)
- Mitrip (Van, Diyarbakır)
- Mutruf (Ardahan)
- Bala (Ilgın, Konya)
- Poşa (Erzurum, Artvin, Kars). Anadilleri Ermenice olup Doğu Anadolu'da yaşamaktadırlar.
- Gurbet, kurbat (Tunceli, KKTC, Hatay)
- Kareçi (Birecik, Diyarbakır, Niğde ve civarında)
- Çingit "göçebe, çingene" (Amasya, Samsun)
- Abdal (Dört Yol, Hatay - Kahramanmaraş)
- Çerge, Firavun (Edirne)
- Dom (Van, Hakkari)
- Aşık - (Diyarbakır)
- Kıpti
- Orom (Zonguldak, Bartın)
- Ole (KKTC)

Kaynak : <http://onedio.com>

Söz konusu araştırmaya konu olan Çankırı bölgesinde yaşayan "cingan" topluluğu olarak ifade edilse de aslen poşalar olarak adlandırıldıklarını bilinmektedir. Çalışma esnasında görüşme yapılan bazı kişiler bunu doğrular nitelikte cevaplar vermiştir. Daha önce yapılan tez ve makale çalışmalarında ise bu iki kelimenin değişik zamanlarda aynı kişiler için kullanıldığını görülmektedir. Hatta Çankırı halkının bunları "Çingene, Cingan, Elekçi, Bohçacı" gibi adlarla adlandırdığı görülmüştür.

Ayrıca genel olarak poşaların yaşamı hakkında bilgi verilecek olursa; Poşalar arasında doğum oranı çok yüksek değildir. Geniş aile olarak yaşadıkları için kalabalık görünürler ve bir ailede iki ya da üç çocuk vardır. Bebeklerin doğumuyla ilgili ya da doğduktan sonra uygulanan özel bir geleneklerinin olmadığını söylemektedirler. Araştırma sürecinde iki bebek doğmasına rağmen gözlemlerde geleneksel bir inanişaya ya da davranışa rastlanılmamıştır. Alan araştırmalarından elde edilen verilerde evlilikle ilgili ilk olarak beşik kertmesi denilen, küçük yaşta söz verme geleneği olduğu görülür. Fakat Çankırı Poşaları bunu beşik kertmesi şeklinde adlandırmamaktadır. Poşalara dıştan bakıldığında yaşam standartları düşük gibidir. Fakat uzun süre onlarla vakit geçirildiğinde yeterli kazancı elde ettikleri görülmektedir. Poşalar maddi kazanç amacıyla elekçilik, bohçacılık yapmanın yanı sıra çoğunun Cingan Arastası olarak bilinen sokakta dükkânları vardır. Bu dükkânlarda hırdavat, boya, ip, boncuk vb. malzemeler satılmaktadır. Çankırı halkı en ucuz ve en kaliteli ürünlerin eskiden bu dükkânlarda satıldığını, Çankırı'da dükkânların artışıyla bu arastaya olan ilginin azaldığını belirtmişlerdir. Bohçacılar bundan on sene evvel her sokakta görülmekte, köylere gidip satış yapmaktaydılar. Fakat bugün bohçacı kılığında yapılan hırsızlık olaylarına rastlanması nedeniyle bohçacılığı bırakma eğilimindedirler. Onun yerine arabalarla halı, kilim, çeyiz malzemeleri satışı yapmaktadırlar (Üzüm, 2012: 27-28)

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Söz konusu çalışmanın amacı kültürel kimlik ve etnisite olgusunun boş zaman faaliyetleri üzerinde ki etkisini araştırmaktır. Görüşme tekniği yöntemine dayalı bir araştırma yapılmıştır. Çalışmanın evrenini Çankırı ilinde yaşayan Poşalar oluşturmaktadır. Kullanılan örneklem ise Alibey mahallesinde yaşayan Poşalardır. Çalışmada seçilen deneklerle yüz yüze mülakat görüşmesi yapılmıştır. 12 kadın ve 17 erkek ile görüşülmüştür. Katılımcıların her birine görüşme öncesi çalışma ile ilgili bilgi verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Frekans Dağılımları

Katılımcılar	Katılımcı Sayısı
Erkek	17
Kadın	12
Toplam	29

Çalışmada katılımcılara 11 adet soru sorulmuştur. Tüm katılımcılara aynı sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların sorulara verdiği cevaplar araştırmanın bulgular kısmında verilmiştir.

BULGULAR

Araştırmada katılımcılara 11 adet soru sorulmuştur. Araştırma incelemeleri katılımcıların her bir soruya verdikleri cevaplar sonucuna dayalı olarak yorumlanmıştır. Ayrıca araştırma esnasında görüşme soruları dışında katılımcılarla farklı konularda sohbet edilmiş ve mahalle kültürü hakkında genel bilgiler elde edilmiştir.

Günde zorunlu olarak çalışmanıza (işinize) ayırdığınız süre ne kadardır?

Verilen cevaplar doğrultusunda kadın katılımcıların çoğunluğunun ev hanımı olduğu gözlemlenmiştir. Ev hanımları günde ortalama 3-4 saatlik süreyi ev işlerine ayırmaktadır (Kişisel Görüşme,2014).Kadın katılımcıların 2 tanesi öğrenci olduğu için gün içerisinde vakitlerinin çoğunu okulda geçirmektedir (Kişisel Görüşme,2014).

Erkek katılımcılar çoğunlukla seyyar satıcılık ve esnaflık yapmaktadırlar. (Kişisel Görüşme,2014). Erkek katılımcıların sadece 2 tanesi emeklidir. (Kişisel Görüşme,2014). Çalışan erkek katılımcıların günde 9-12 saat arasındaki süreyi işlerine ayırdıkları gözlemlenmiştir (Kişisel Görüşme,2014).

Uyku süreniz ne kadardır?

Verilen cevaplar doğrultusunda kadın katılımcıların günde ortalama 7 saat, erkek katılımcıların ise ortalama 6,5-7 saat kadar uyudukları gözlemlenmiştir (Kişisel Görüşme,2014).

Geriye kalan süre (boş zaman) içerisinde vaktinizi nasıl değerlendirirsiniz? bu süre içinde; mimlerle daha çok beraber olursunuz? (arkadaş, ailem, tek başına vs.)

Kadın katılımcıların işten geriye kalan boş zamanlarını çoğunlukla arkadaş çevreleri ile görüşme, eşleri ile ev aktivitesi yapma, çocukları ile ilgilenme ve akraba ziyaretleri ile geçirdikleri gözlemlenmiştir (Kişisel Görüşme,2014).

Erkek katılımcıların ise geriye kalan boş zamanlarını çoğunlukla arkadaş ortamları ile alkol kullanarak, araç ile seyahat ederek yada çocukları ve eşleri ile ev aktiviteleri (tv seyretmek vs.) yaparak geçirdikleri gözlemlenmiştir (Kişisel Görüşme,2014).

Daha çok evde mi değerlendirirsiniz? Spor salonlarında, açık alanlarda spor yaparak, sanat evlerinde, kahvehanelerde, alışveriş merkezlerinde vs. ne yaparsınız?

Verilen cevaplar doğrultusunda kadın katılımcıların evden dışarıya çıkma alışkanlıklarının çok fazla olmadığı fakat ev dışında genellikle gittikleri yerlerin alışveriş merkezleri olduğu gözlemlenmiştir (Kişisel Görüşme,2014).

Erkek katılımcılar ise çoğu vakitlerini işte geçirdikleri için kalan zamanlarını evde geçirmeyi tercih etmektedirler (Kişisel Görüşme,2014). Katılımcılardan 2 kişi mesleği gereği şehir dışında çok bulunmaktadır (Kişisel Görüşme, 2014). Katılımcıların ayrıca pek azı iş dışında vaktini kahvehanede geçirmektedir (Kişisel Görüşme, 2014).

Genel toplum adetlerine ve alışkanlıklara göre katıldığınız etkinlikler nelerdir? Lütfen sayınız.

Verilen cevaplar doğrultusunda kadın ve erkek katılımcıların % 100 oranında akraba ziyaretleri ve düğünlere katıldıkları gözlemlenmiştir (Kişisel Görüşme, 2014).

Kendi mensubu olduğunuz cemaat, grup veya etnisiteye uygun olan ve bu özellikleri taşıyan etkinliklere katılır mısınız? Lütfen belirtiniz.

Verilen cevaplar doğrultusunda kadın katılımcıların çoğunluğunun bu tarz cemaat ve grup toplantılarına katılmadığı gözlemlenmiştir (Kişisel Görüşme,2014). Katılanlar ise dini sohbetleri tercih etmektedirler (Kişisel Görüşme).

Erkek katılımcıların da aynı şekilde çoğunluğu bu tarz toplantılara katılmamaktadır. Bunun en önemli sebebinin iş yoğunluğu olduğunu vurgulamaktadırlar (Kişisel Görüşme). Katılım gösterenler ise dini sohbetleri tercih etmektedirler (Kişisel Görüşme).

Boş zamanlarınızın yeterli olduğuna inanıyor musunuz?

Verilen cevaplar doğrultusunda kadın katılımcıların % 50 oranında boş zamanlarını yeterli buldukları gözlemlenmiştir. Katılımcıların ise pek azı bu konuda net bir fikir beyan etmemiş, diğer kısım ise boş zamanlarını yetersiz bulmuşlardır (Kişisel Görüşme, 2014).

Erkek katılımcılar ise bu konuda kadın katılımcılarla benzer cevaplar vermişlerdir. Katılımcıların %50 oranında zamanlarını yeterli buldukları gözlemlenmiş, diğer kesimin ise yoğun iş temposu sebebi ile boş zaman için yeterli vakit ayıramadıkları sonucu ortaya çıkmıştır (Kişisel Görüşme,2014).

Boş zaman etkinlikleriniz için bir bütçe ayırır mısınız? Ne kadar? (Aylık)

Verilen cevaplar doğrultusunda kadın katılımcıların çoğunlukla boş zaman etkinlikleri için belli bir bütçe ayırmadıkları, pek az kısmının ortalama 20-50 TL arası bir bütçe ayırdığı gözlemlenmiştir (Kişisel Görüşme, 2014).

Erkek katılımcıların ise maddi duruma göre ayırdıkları bütçelerin farklı olduğu, çoğunluk olarak ortalama 50-100 TL arası bütçe ayırdıkları, maddi durumu daha iyi seviyede olan pek azının ise

ortalama 500-1000 TL ayırdıkları gözlemlenmiştir (Kişisel Görüşme, 2014).

Katıldığınız boş zaman etkinliklerinin, (oyun- eğlence vb.) kendi kültürünüzü yansıttığını düşünüyor musunuz?

Verilen cevaplar doğrultusunda kadın katılımcılar içerisinde boş zaman etkinliklerine katılmayanların çok az sayıda olduğu gözlemlenmiştir. Katılımcıların çoğu tanıdık ve akraba düğünlerine katılmaktan, kendi gelenekleri doğrultusunda eğlenmekten hoşlandıklarını ve bu düğünlerin onların kültürünü yansıttığını düşünmektedirler (Kişisel Görüşme,2014).

Erkek katılımcılar da kadın katılımcılarla aynı fikirde cevaplar vermişlerdir. Geleneksel tanıdık ve yakın akraba düğünlerinden zevk aldıklarını söylemişler ve bu tarz eğlencelerin onların kültürlerini çok iyi yansıttığını düşündüklerini belirtmişlerdir (Kişisel Görüşme,2014).

Boş zaman etkinliklerinizin sizi yeterince dinlendirdiğini, eğlendirdiğini ve mutlu ettiğini düşünüyor musunuz?

Verilen cevaplar doğrultusunda kadın katılımcıların eğlence, düğün gibi ya da ev içerisinde yapılan televizyon seyretmek gibi boş zaman aktivitelerinden hoşlandıkları ve mutlu oldukları gözlemlenmiştir (Kişisel Görüşme, 2014).

Erkek katılımcılar da kadın katılımcılar ile aynı doğrultuda cevaplar vermişlerdir. Yoğun iş temposu dışında yaptıkları boş zaman aktivitelerinden hoşlandıklarını ve bu aktiviteler sayesinde dinlendiklerini belirtmişlerdir (Kişisel Görüşme,2014).

Boş zaman faaliyetleri hakkında söylemek istediğiniz başka bir şey var mı ?

Son soruda kadın katılımcılar bu konu hakkında eklemek istedikleri başka bir şey olmadıklarını söylemişlerdir (Kişisel Görüşme,2014).

Erkek katılımcıların ise çoğunluğu kadın katılımcılarla çok uzak fikirde gözükmemektedir. Yalnız pek az erkek katılımcı maddi imkanlarının daha elverişli olmaması sebebiyle gerçek anlamda istedikleri boş zaman etkinliklerine katılma şanslarının olmadığını vurgulamışlardır (Kişisel Görüşme,2014).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan incelemeler ve görüşme sonrası elde edilen veriler doğrultusunda;

Görüşmeye 12 kadın ve 17 erkek toplam 29 kişi katılmıştır. Kadın katılımcılar genel olarak çalışma hayatı içerisinde olmamakta, günde ortalama 3-4 saatlik bir zaman dilimini ev işlerine harcamaktadırlar. Erkek katılımcılar ise günlük ortalama 9-12 saatlik zaman dilimlerini işlerine

ayırmaktadırlar. Kadın katılımcılar günde ortalama 7 saat, erkekler ise 6,5-7 saat kadar süreyi uyku için ayırmaktadırlar.

Kadın katılımcılar ev işi ve uykuya ayırdıkları süre dışında kalan boş zamanlarını, arkadaş çevreleri ile görüşerek, çocukları ile ilgilenerek, akraba ziyaretleri ve eşleri ile ev içi aktivite yaparak geçirmektedirler. Erkek katılımcılar ise geriye kalan boş zamanlarını arkadaş ortamlarında alkol kullanarak, araç ile seyahat ederek, eşleri ve çocukları ile ev aktiviteleri yaparak geçirmektedirler. Pek azı ise kahvehane vb. yerlere gitmektedir.

Genel toplum adetleri ve alışkanlıkları açısından katılım gösterilen aktivitelere bakıldığında, kadın ve erkek katılımcılar yalnızca akraba ziyareti ve düşünce gitmektedirler. Katılımcılar mensubu oldukları herhangi bir cemaat ya da etnisiteye uygun bir gruba dahil olmamakta, bazıları ise sadece dini sohbetlere katılmaktadırlar. Erkek katılımcıların iş için ayırdıkları vakit çokluğu bunun sebeplerinden birisidir.

Görüşmeye katılan kadın ve erkek katılımcıların yarısı boş zamanlarının yeterli olmadığını vurgulamaktadır. Diğer yarısı ise boş zamanlarının farklı aktivite yapmak için yeterli olduğunu düşünmektedir.

Katılımcıların genelinin maddi imkanları zayıf durumdadır. Kadın katılımcıların boş zaman aktiviteleri için kendilerine ayırdıkları bütçenin aylık 25-50 TL arası olması bunu doğrular niteliktedir. Erkek katılımcıların ise 50-100 TL harcaması, yine aylık bir bütçe için yeterli miktar değildir. Verilen cevaplar doğrultusunda sadece pek az erkek katılımcının aylık ayırdığı bütçe 500-1000 TL arasında olmaktadır. Ayrıca erkek katılımcıların kadınlara oranla daha fazla bütçe ayırıyor olması, erkeklerin kadınlardan daha sosyal ve dışarda daha çok vakit geçirdiklerini göstermektedir. Bunun yanı sıra kadınların iş hayatında olmamaları, kendi gelirlerinin olmaması ve eşlerinden destek görmeleri de bunu sınırlandırmaktadır.

Kadın ve erkek katılımcılar iş ve uyku dışında kalan zamanda yapmış oldukları boş zaman aktivitelerinden hoşlanmaktadır. Bu aktiviteler sayesinde mutlu oldukları ve dinlendiklerini belirtmişlerdir. Tüm bunların dışında erkek katılımcılar maddi imkanlarının daha fazla olması durumunda, boş zaman aktivitelerine daha fazla katılım göstermek istediklerini söylemektedirler. Sonuç olarak bakıldığında Çankırı Alibey Mahallesi'nde yaşayan Poşa'lar maddi imkan yetersizliğinden dolayı ev dışı boş zaman aktivitelerine çok fazla katılım göstermemektedirler.

Poşa'lar Çankırı'da maddi imkan açısından en düşük kesimi oluşturmaktadırlar. Bu durumun

onların diğer insanlara oranla sosyal hayata katılım göstermelerini azalttığı söylenebilir. Bunun ortadan kaldırılması ya da azaltılması için onlara uygun mevcut iş imkanları sunulabilir ve ya onların ücretsiz bir şekilde katılımlarını sağlayacak rekreatif ve boş zaman etkinlikleri imkanları verilebilir.

Öncelikle kendi mensubu oldukları etnik grup ve ya yaşadıkları bölgeyi temsil eden, sivil bir toplum (dernek vb.) kuruluşunun aktif olarak varlığının olması, onları bu konuda yönlendirecek faaliyetlerde bulunması gerekmektedir. Gruba ait geleneksel “şölen, gece, festival vb.” eğlenceler hazırlanabilir, diğer vatandaşları bu etkinlikler içerisine dahil ederek her iki grup arasında rekreatif olarak bir yakınlaşmanın gerçekleşmesi sağlanabilir.

Kadınların genellikle ev hanımı olmaları dolayısıyla, boş zamanlarını doldurabilecekleri, aynı zamanda el becerilerini geliştirerek onlar için ekonomik gelir imkanı yaratacak, el sanatları vb. kurslara ücretsiz katılımları sağlanabilmelidir.

Yaşadıkları çevrede onların aktif olarak zaman geçireceği ve çeşitli aktivitelere katılabilecekleri ücretsiz mekanlar oluşturulabilir. Ayrıca bu çalışma yıllar geçtikçe bazı konularda yetersiz olduğu düşünülürse farklı zamanlar ve farklı mekanlarda tekrarlanması tavsiye edilebilir.

KAYNAKÇA

- Akkaya, Ö. (2011). “Çingeneler: “Başka Bir Dünyanın İnsanları” Global Media JournalTurkish Edition, 1(2), sf. 118-132.
- Asseo, H. (2007). “Çingeneler Bir Avrupa Yazgısı”, 2. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Fraser, A. (2005). “Çingeneler”, 1 Baskı, Homer Kitabevi, İstanbul.
- Kenrick, D. (2007). Historical Dictionary of the Gypsies, Maryland, The Scarecrow Press.
- Kolukırık, S. (2009). “Dünden Bugüne Çingeneler”, 1. Baskı, Ozan Yayıncılık, İstanbul.
- Marsh, A. (2008). “Etnisite ve Kimlik: Çingenelerin Kökeni” European Roma Rights Center Country Reports Series, 17_T, sf. 19-27.
- Roman, İ. (2013). “Gypsies integration – Education for all” Procedia – Social and Behavioral Sciences, 76 sf. 717 – 722
- Soravia, Giulio (1984). “A wandering Voice: The Language of The Gypsies”, The Gypsies, French, The Unesco Courier, sf. 21-23

Şal, A. (2009) “Türkiye’de Yaşayan Çingenelerin Sanatsal Olarak Ele Alınışı” Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı Resim Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, Edirne

Üzüm, M. (2012). Çankırı Poşaları Dil Ve Kültür Araştırması, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili Ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

İNTERNET KAYNAKLARI

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5316e758671e04.41062999“ Türk Dil Kurumu,2014 “Erişim: 05.03.015.

[http://www.bianet.org/system/uploads/1/files/attachments/000/000/828/original/%C4%B0zmir_Romanlar_Derne%C4%9Fi_Roman_Raporu\(1\).pdf?1365000366](http://www.bianet.org/system/uploads/1/files/attachments/000/000/828/original/%C4%B0zmir_Romanlar_Derne%C4%9Fi_Roman_Raporu(1).pdf?1365000366)“İzmir Romanlar Derneği Sorun Başlıkları Raporu” Erişim: 24.03. 2015.

<http://onedio.com/haber/toplumun-en-neseli-insanlari-cingeneler-romanlar-hakkinda-bilinmeyenler-332547>” Erişim: 08.01. 2015.

Türkiye’de Romanların Durumu Türkiye’de Çalışma ve İnsana Yakışır İş Koşulları Sorunlarıfile:///C:/Users/user/Downloads/Roma%20Turkey%20ex.summ_TK.pdf